

ושאלו לברטים שלא היה לו כמו שאומרים הבריות: מרב מילדות יצא האלף בלא הטם, ומרב מספרים נשאר אוסישקין בלא מקום-מנוחה...

לסוף נתברר כי הארון בפקד" בעל-המשקפים הוא גוי גמור ש"לא ידע את יוסף" וטענת גוי יותר...

אגב, במערכה הראשונה של האופירה, כשעמדה המקהלה היפה ושרה שיר-הלולים לכבוד החג שלהם, חזרה המקהלה כמה פעמים בקול רנה: "דאר היום", "דאר-היום"! (עד אור היום, קרי) — כנראה, לכבוד חזרתו של בן-אבי ביום ההצגה ממסעו לאירופה בעניני דאר-היום.

אומרים כי בת-לאביב תשיר המקהלה במקום "דאר היום" את המלה "הארץ", עפ"י דרישת גליקסון, ולשווי המשקל, ולכבוד עתון הפועלים ישירו "דבר" אחר....

* * *

ומענין לענין באותו ענין. כיון דאתינא להכא רוצה אני לפנות, כדרכי, במכתב קטן וגלוי-לב למזשלנו ההביב בענין האופירה שלנו, כלומר בדבר האופירה החדשה "רחל":

"מיי דיר גוברנור!" היה לי הכבוד והענג לקרא את השו" בתך להנהלת האופירה בדבר שנוי השם "יהודיה" לשם "רחל" ואת הקרדינל לשופט אזרחי פשוט ועוד כמה שניים כאלה, שהר אלת לרשם בעפרון אדום על המחברת של

שלא קראו, כנראה, את המסכתא ולא דיקו הפעם להסריו על סתירתם עם נפילת המכר, כנהוג, וגם הכרזתם היתה הפעם בשפה רפה, שלא כדרכם, וביחוד שכתו המתאנג-לים שלנו להביא עמם את כלבם...

עביהוד ראויים לשבח הסדרנים החדשים כי "מגיני השפה העברית" שהצטיינו אמש בסדר הראוי מא' ועד ת', ולראיה אביא לזה אך עובדה קטנה לדוגמא:

אמש בא מר אוסישקין אל האופירה ומירב הצפיפות על יד האשנב של הקופה לא יכל להשיג כרטיס. והנה ראה ה' בענין זהומין לפניו בחור אחד מהסדרנים שהתנדב לקבל מאתו חצי פונט כמומנים ולקנות לו כרטיס, ולא עוד אלא שהובילו אחר כבוד למורת ותושיפי בשורה הראשונה ב' ל' י כרטיס. לא הספיק זה לחטם את מקומו והנה הופיעו לפניו שני בלאכיי-חבלה בצורת צעיר הבוש משקפים לחטמו וצעירה בעלת מנ בעת לבנה מבית אביה בזחזח, הוציא הצעיר מכיסו כרטיס, הראה לו, ואמר לו בצד פתית צחה: "פארוון בוצייל!" זאת אומרת: — "לך לך מכאן אל מקומך!"... ומנהיגנו לא נתבקש פעמים ומיר פנה את מקומו לזוג הצעיר, לקיים מצו שראמר: אשרי הרור שהגדולים נשמעים לקטנים, וביחוד ל"קטנות". — ואולם, משטח מקום אינו משנה מול באופירה, זמר אוסישקין לא ידע מנחה כל אותו הערב, כי תקפו אותו הסדרנים

את "קול ישראל" על הקבר ונשטתחו כלם עליו ובקשו ממנו בתפלה ותחנונים שיהיה מליץ טוב בעדם וישלח רפואה שלמה למים שתחי'.

אגב, מספרים כי לאחר שקרא הד"ר את ספר "הקדוש" של בן-ישי, והתענג על השיר רים הצנועים, אמר: — "בשבילי מת די-האן פעמים!"... * * *

זכותני, כשנסעתי בל"ג בעמר זה במד כונית להולא דרשב"י במירון בלוי' משפחה ירושלמית, עברנו לפני נהלל וראינו קבוצת יהודים עומדים בחם היום וטוענים ופולשוני' הם את עגלתם מתבואת השדה. נאנחה אשת הרב ט—קי מעומקא-דלבה ואמרה מתוך צער:

— "נעבאה!" רחמנות על היהודים האלה; עובדים הם כנויים, לחבדיל... * * *

ועכשו, רבותי, אבקשכם לקום לזכר נשמת "הקדוש" והיא הרצוייט שלו, שהיה בשבוע זה.

ומספר לי יהודי חרד כי ביום א' יצא הזקן עם כל בתי-דיליה והלכו בכנפיה להשתטח על קבר הצדיק, אמרו כמה קאפי-טלאך תהלים, פרקי ט"ז וי"ג, כנהוג, ואה"כ את השם ר' יעקב ישראל עפ"י סדר א"ב מפרק "אשרי תמימו דרך" וגם תפלות "אנא, והד"ר סכבודו ובעצמו זמר "קדיש יתום" בקול חם ובשטרון לב ממש. לאחרונה פרשו

קומה שניה לשורת הבתים שלו ברחוב-יפו (כנראה, לכבוד בטול חוק-הדירות ביאגוואר הבעל"ט) — הלך יהודי חשוב זה וכסד את עבודת הבנין אך ורק לערביים, כי חם הוא, כנראה, על בריאותם של אחב"י ורוצה הוא לעשות נקמה בגויים... ושכנו הארמיני הקים לו צריף במגרשו לבנין-בתים דוקא ע"י שלשה נגרים יודים...

הלכתי בשבת-קודש זו עם תלמידי ותל-מידותי לראות את החומה של-ש ית מימו אגריפס הראשון, ומצאתי שם את כל "מאה-שערים", אחב"י לכוישי בגדי" שבת עם נשיא ומפליא ועריא עם רברביא, שעמדו ותמחו על "המקוה" הכשרה, שניש-תיידה עם מדרגותיה עוד מקדמת דנא, ועל המגדל הגבוה הקמור באדמה ואגב נכנסו ברברי חקירה ושיחה ומשנים קדמוניות. תמה יהודי אחד במונסטר, ואמר לחברו:

— ראה נא, ראה, ר' מיכל, כמה גדולות האכנים האלה! ותמיהני איך יכלו להיוז אותן ממקומן?

— טפש אחר, ענה ר' מיכל, בודאי עברו אז עם רבי ים. וכי יש ליהורים כח לאכנים כבודת, כאלו? ... ומעשה אבות סמן לכנים:

כי תעמרו, רבותי, ברחובות ירושלם ווראיתם בעיניכם איך יהודי אחד בזמננו, בעל בעמיו — ששכונה שלמה נקראת על שמו, למול בית-יעקב — אשר זכה להקים

העיר, תחב את ידו הימנית לתוך ביסו הש' מאלי והוציא משם הזמנה לועד-העיר וכידו השמאלית הוציא מכיסו הימני הזמנה דומה לזו מהועד-הלאומי של החתידים. ומה עשה? — כמיש כאון בן פלת בשעתו: הלך לא להכא ולא להתם, אלא לפתיחת המועדון של התאחדות-הפקידים בגן העיר... * * *

הלכתי בשבת-קודש זו עם תלמידי ותל-מידותי לראות את החומה של-ש ית מימו אגריפס הראשון, ומצאתי שם את כל "מאה-שערים", אחב"י לכוישי בגדי" שבת עם נשיא ומפליא ועריא עם רברביא, שעמדו ותמחו על "המקוה" הכשרה, שניש-תיידה עם מדרגותיה עוד מקדמת דנא, ועל המגדל הגבוה הקמור באדמה ואגב נכנסו ברברי חקירה ושיחה ומשנים קדמוניות. תמה יהודי אחד במונסטר, ואמר לחברו:

— ראה נא, ראה, ר' מיכל, כמה גדולות האכנים האלה! ותמיהני איך יכלו להיוז אותן ממקומן?

— טפש אחר, ענה ר' מיכל, בודאי עברו אז עם רבי ים. וכי יש ליהורים כח לאכנים כבודת, כאלו? ... ומעשה אבות סמן לכנים:

כי תעמרו, רבותי, ברחובות ירושלם ווראיתם בעיניכם איך יהודי אחד בזמננו, בעל בעמיו — ששכונה שלמה נקראת על שמו, למול בית-יעקב — אשר זכה להקים

האחרון, שהוק לבירות, מפני מה לא הודעת קודם? — ועוד ועוד בסגנון הזה. אבל לכו ודברו אל העצים ואל האכנים — הוא באחת: "לי" לא יאמר, לא יאמר, וכך הוה — שלא אמר.

ומה היה אחר-כך? — בזה שונות הנרסאות. גרסא: אהת אר מרת, שהמחותנים תמפו הלוי מן החוץ, שנאות לחמך "לי" נרחף בעצמו, אל תהת החופה — ואמר בקול ירם ובלי הרב, והטי-החותנים והמחותנות יצאו במתול לקראתו וה"כלי-זמר" נגעו והשמהה לא נשבתה. ויש גורסים גרסא אחרת גרועה מיו: "בטלה הכלה והחזרה הכתולה" — ובטל השרוד.

כלפי מאי ספרתי לכם את האניקדומה הזו? — כלפי זה שאתם אומרים: אספת-הנבחרים. סמדומה לך, הכל היה מוכן ומזומן מראש, הכלה (האשה בלע"ז) כבר סכבה שבע פעמים את הגבר בתיאטרון "ציון", עפ"י דין, והכתה בכליון-עינים לשבירת הזוככות, אבל סרנע האחרון לא אבו ה"חתנים" לומר "לי". צעקו ה"מחותנים": "בוז! בוגדים! שחוק לבירות! אבל — לך ודבר אל העצים ואל האכנים, אל הלצים ואל התימנים: ה"חורדים" תקיפים בדעתם והם עומדים ברי בורם. ו"כנסת-ישראל" עזבה את "ציון"....

אגב, בשבוע זה, ביום ראשון בשבת, נפגשתי בעתונאי אחד מיקורי-קרתא וכשש-אלתי אותו אם ילך לאספת-השתונאים בועד

מבעד למסורה

שעורים בהסתכלות

ויודעים אתם מה? — אספרה לכם מעשה בחתן אחר, שלא רצה לומר תהת החופה את המלה "לי". הכל ידעו בעיירה,

שהשדוך לא מצא חן בעיניו מלכתחלה, אלא שמפני כבוד הבריות ומפני דרכי שלום הסיים בעלי-ברחו ותתפשר עם המחותנים בדבר מזונות, גרוניא ושאר ה"מכשירים". למראית עין היה הכל מוכן לסעודה ולהופה: המחור-

תנים היו כלם לכוישים בגדי שבת ויום-טוב, "לי-זמר" מצגנים, השושבינים מובילים שילח התת-כלה תהת החופה הפרושה. הרב שיל כל את הקידושין מתהיל לומר בקול רב "הנה" — ביום הירוע והחתן חוזר אחריו מלה

הנה: "הרי" — "הרי", "את" — "את", "ודשת" — "מקודשת", "לי".... אומר המי-זהש — והחתן שותק. "נו" — אומר הרב —

החתן שותק. "נו, נו" — והוא שותק. "לי" צדד העירי אחת השושבינים — והוא שותק. — קרא אבי הכלה בקול. — איראפשי " — אומר אז החתן. — אמרו אתם, אני לא אומר... — היתכן, גללו, ברנע

האופירה, בעצם ידך הקדושה — וכל זה כדי שלא להפתיע חלילה את "אזוי רומא" ...
 ואולם, הישרני כבודו הרם לפנות אליו בשאלות אחדות פשוטות ותמות המענינות את תלמידי ותלמידותי אשר בארץ ובהו"ל, ילמדנו ליבנו, האם גם שם בלונדון חברה המעטיחה למטה, נוהגים לפנות רשיון מיוחד להצגת ה"ו' שואים" (היהודיה) בו "ביתנו הלאומי"?
 והשנית, יואיל נא לעיני אצלו אם לא לה טעות הכהור'הועצער שלו בכתובת ארץ של מכתבו, ובמקום שנת 1925 ר' ראוי אילי למחוב שנת 1525? ...
 וכבודו שהוא בקי, כנראה, בעניני אמר'ת בכלל והזמרה בפרט, האם לא עלה על לחשב כיה יאמרו שם בעולם האמונות באירופא ובאמריקא על הלוחץ שהושם על האמונות בא"י, אך ורק בשביל: "מה יאמרו הגויים"?
 האין כבודו חושב כי מכתבו זה הוא דוקומנט חשוב הראוי להשאר למשמרת-עולם בארכיון של בנין הבית-הלאומי בתורת עו"ד ת-ע נ' י' ת למצב התרבות של שבנינו מוכני-עשו במאה העשרים? ...
 שמעתי כי בתל-אביב התירו את הצגת "היהודיה" דוקא ובלא שום שנויים בנותני טעם כי תל-אביב היא עיר שכלה עברית ואי-נה דומה לירושלם עיה"ק... האמינם חושב כבודו כי ברומא, למשל, שהיא פחות יהודית תל אביב ואפילו מירושלים, האם שם

אצל הותיקן עצמו עולה על דעת הממשלה להביא איזה שנוי באופחה "היהודיה"?
 האמינם צריכים אנו להיות כאן יותר "מלך-כניים" טהמלך בעצמו? ...
 ולסוף רוצה אני להגיד למעלתו בהתנ-לות הלב כילו הייתי אני איזה תקיף ובעל-דעה על ההר, הייתי אוסר אסור כמור גם את "היהודיה" וגם את "רחל" עם כל השנויים, היודע וכבודו מדוע? — אך ורק ל כ ב ו ר ד ש של ישראל דוקא, כי לדעתי אין בעולם יהודי אכזרי כר' אלעזר זה המעלה על המוקד את בתו-הניכוח, ואפילו לא מבני-דתו. דמיון אחר לזה מצאתי אך ב"שיילוק" של שקספיר, ואנו מוחלים על "יהודים" כאלה בארצנו...
 אקוה להשיג את תשובתו התכופה והכבדה והנני משאר, מיי דיר גוברנור, עבדך הנאמן מאד
 Azmaveth.
 * * *
 ועכשיו, אספר לכם מעשה ב"בר מצוה" ובדרשה אנגלית בשכונת בריהודה-וקלוונה, כלומר: בתל-פיות.
 מעשה סדיון אחד בלונדון שבא לא"י כדי לבקר את קרובו הרם, והנה הזמין לו הקב"ה "בר-מצוה" אצל בן-קרובו הקטן ובא להתפלל בבית המדרש של תלפיות בשבת זו פרשת "שלח", כדי לשמע את ההפטרה מפי הקטן.
 והנה, לאחר שנגמרה ההפטרה עם כל הברכות, עם הדיין והזקן מלונדון, דפק על השלחן ופתח בדרשה מפרשת-השבוע בזה הלשון:
 "וידבר ה' אל משה"
 And God said to Mosehe
 "שלח לך אנשים", ואגב, נכנס בדברי מגידות בלשון עשרת-השבטים על פסוקי הפרשה וההפטרה ודבר על העצים ועל האבנים, על האבק שברחובות ירושלם ועל החגבים והנפ-לים שבפרשה, וכל הקהל עמד ושמע ועשה עצמו כמיבין את כל הני מילי מעליותא ונהנו הנאה מיטוטה מפה מפיק מרגליות זה.
 ולא זאת, אלא שהנבאי בכבודו ובעצמו, שדרכו להלחם במסירות נפש ובהתלהבות גדולה בכל האספות נגד חילול שפתנו הלאר מית בממשלה, במוסדות ובחוצות ירושלם — הוץ מתלפיות כמובן — הנבאי הזה שכח כמתילה להגיד לדרשן הזקן מלונדון את הפסוק הראשון, לא של שיר השירים חלילה, אלא של הפרשה: "שלח לך" הן בעברית והן באנגלית, אחד מקרא אחד תרגום, כדי שיבין לשתוק...
 ואולם יפה כח הבן מבה האב, ומיד כשפתח הדיין את פיו בלשון-הקדש של אחינו המתאנגלים, קמו כל הילדים ועזבו את בית-הכנסת לאות של מחאה נגד חילול שפתנו הקדושה במקום קדוש...
 והיפה שבכל הדיבר הזה, כי למחרתו

הלך הד"ר הנכבד — כך מספרים לי ממקור ואמון — לבקר את הדרשן, כנראה, לאות תודה על דרשתו האנגלית...
 * * *
 ומכיון שאנו מדברים בתל-פיות האריס-טוקרטיה נימא מילתא גם בבית-הכרם האיני-טלונטי-הדימוקרטי שלנו.
 מילא, אם הד"ר א—טד מתנפל על הנ"ציב היהודי, שלא ובלא את חוסתו לעם ישראל, כפי שהודה בעצמו בדו"ח ההיסטורי והמוהר שלו, איני מצטער כ"כ, מסתמא יבוא הנציב הקתולי ויתקן לישראל את אשר פגם סבואל... אבל, כשסופר בישראל, המפר-סם מאמרים ארוכים בעתון-ההגון מדבר בשכבו ובקומו וגם בלמתו בדרך עם ילדיו לא חלילה ע ב ר י ת, אלא הוסית, בלה"ק של מוסקבה, את זה לא יוכל לתקן, כמדומני, אפילו פלומר בכבודו ובעצמו.
 ואם תרצו לדעת, תלמידי החביבים, את המען הנכון שלי, תרשמו לפניכם: ר' עזמות, בית-הכרם, על יד המגרש ה ר ז ס י אשר מסביבו...
 * * *
 והאמת נתנה להאמר, שבכל פעם שאני רוצה לקרא ידיעות ממקור נאמן וביחוד מהעתונות הערבית, אני פונה לא אל "דאר היום" חלילה שעורכיו אינם יודעים ערבית, כידוע, אלא אל "הארץ".

וכמה גדולה וטעימה היתה הפתעתי בשבוע זה, כשפגשתי בגליון "הארץ" מיום רביעי, את התשובה היפה, שנתן הלורד בלפור לעתון "העולם הישראלי" היו"ל בער-בית בבירות, ושנתפרסם בעתון התל-אביבי באותיות גדולות וענקיות של "ותודיענו" בשם "מכתב מלורד בלפור ל"העולם זיש-ראלי".
 שתיני בצמא את דבריו היפים של הלורד הזקן, והחכיב שלנו ובלעתי כ"בכורה בטרנו קיץ" ממש, את כל דברי התהלות והתשובחות שהוא מפזר לעם ישראל, וביחוד על זיברי המוסר לבני-דודנו; אבל מתוך הנארה זו התפרצתי בועם וברעם לתוך חדרו של העורך שלנו ושפכתי עליו את כל חמתי על שאין בעתונו ידיעות מענינות וממפיד ראשון-כאלה, וביחוד לאחד שאפילו השבועון "הד העם" הספיק לפרסם את הדברים האלה כאלו הם שלו ונמסרו לו ג"כ מאותו המקור הנאמן של "הארץ".
 ואולם, מה אני ר' עזמות? — העיר רך שלי לא נתפעל כלל ולאחר שהציץ רגע לתוך הגליון שפרשתי לפניו כשמלח, התפרץ פתאום בצחוק אדיר, שהגדיל את זעפי.
 — לצחוק מה זו עישה? — שאלתיו כתימה עצורה.
 — אין ספק כלום, ר' עזמות, אמר לי בניהותא כדי לדכך חומה, וחסביר לי את כל הענין כמו שהוא.

ומעשה שהיה כך היה:
 ישנו צעיר אחד בבירות, ושמו כמובן, אליהו בירותי. והנה עלה על דעתו של בחור זה "לנסות את הנוצה" ולערך מכתב גלוי ללורד בלפור לשפת הערבית ובעתון היהודי אשר בבירות.
 שבוע ימים אח"כ, כשבחור זה לא זכה לתשובה מבלפור על האגרת הפתוהה שלו, שב וכתב בעצמו תשובה לעצמו כאמרו: א ל ו הייתי אני בלפור והייתי מקבל מכתב מאליהו בירותי, הייתי בוראי עונה לו כך וכך, והבחור לא התעצל וישב וחסר את כל המכתב היפה של בלפור ש"הארץ" התנפלה עליו בעל מציאה כשרה ופרסמה אותו בשער בת"רבים באותיות של "קדוש לבנח" כדי לזכות את הרבים ולשמח את קוראיו.
 — נו, אומר העורך, מה תגיד עכשיו לכל הקומידיה העתונאית הנו? ואולם, הכה נא, ידידי ר' עזמות, עוד לא נגמרה הקומידיה — בודאי שגם הסט"א התנפלה כבר על מציאה זו ותלגרפה את תכן המכתב היפה לארבע כנפות הארץ, והעתונים האנגלים יעתיקו את זה, ואי"ה יוכה בלפור בעצמו לקרא מכתב שלא כתב מעולם, ושוכה לפר-סום זיק המדות לבקיאותו הגדולה של המ-תרגם הכרסמכא של "הארץ".
 * * *
 ומכיון שאנו עוסקים בפרק ערכוב-הפרשיות, אספר לכם עוד מעשיה עתונאית

קטנה ונאה:
 בשבוע זה קבלתי את העתון "רגל ציון" היו"ל מטריפולי המערבית בשפת הערבית הקדוברה, ונדחמתי ממש לקרא שם, שבן-עמנו הגדול והמפורסם קטאווי פשה, זיך הדרכים בממשלת מצרים, שבק היים לכל הי ושבמקומו בא כוחמד הלמי פשה.
 זעפתי שוב על עורכי והתנפלתי עליו בטענה, שאפילו ידיעה קטנה כזו הבאה מארץ שכנה וקרובה לנו כ"כ, אנו צריכים לקרא בעתונו חו"ל ובערבית.
 אך גם הפעם לא יצא העורך מכליו ומתוך צחוק על שפתיו הסביר לי את הענין שיש גם כאן ערכוב-פרשיות, דהיינו:
 הידיעה נלקחה אמנם מדאר-היום, שם היה כתוב כי קטאווי פשה ה ת פ ט ר מכשרתו ובמקומו בא כוחמד הלמי פשה, ו"רגל ציון" החליף את "התפטר" ב"נפטר" ושלה את הזיך היהודי לבית-עולמו לפני זמנו...
 * * *
 ואת חטאי אני מזכיר: כשקראתי בעתון הפועלים ביפו את הבשורה הנעימה והטובה כי הזקן פלומר לא יעשה שהיות בא"י ובמ-קומו יבא קליטון, השכתי בלבי: בודאי, זהו "ברווז" ששלח מנהיגנו הגדול לעולם הציוני לפני הקונגרס הבא בוינה...
 * * *

האמת נתנה להאמר, שבכל פעם שאני רוצה לקרא ידיעות ממקור נאמן וביחוד מהעתונות הערבית, אני פונה לא אל "דאר היום" חלילה שעורכיו אינם יודעים ערבית, כידוע, אלא אל "הארץ".
 * * *
 ומכיון שאנו עוסקים בפרק ערכוב-הפרשיות, אספר לכם עוד מעשיה עתונאית קטנה ונאה:
 בשבוע זה קבלתי את העתון "רגל ציון" היו"ל מטריפולי המערבית בשפת הערבית הקדוברה, ונדחמתי ממש לקרא שם, שבן-עמנו הגדול והמפורסם קטאווי פשה, זיך הדרכים בממשלת מצרים, שבק היים לכל הי ושבמקומו בא כוחמד הלמי פשה.
 זעפתי שוב על עורכי והתנפלתי עליו בטענה, שאפילו ידיעה קטנה כזו הבאה מארץ שכנה וקרובה לנו כ"כ, אנו צריכים לקרא בעתונו חו"ל ובערבית.
 אך גם הפעם לא יצא העורך מכליו ומתוך צחוק על שפתיו הסביר לי את הענין שיש גם כאן ערכוב-פרשיות, דהיינו:
 הידיעה נלקחה אמנם מדאר-היום, שם היה כתוב כי קטאווי פשה ה ת פ ט ר מכשרתו ובמקומו בא כוחמד הלמי פשה, ו"רגל ציון" החליף את "התפטר" ב"נפטר" ושלה את הזיך היהודי לבית-עולמו לפני זמנו...
 * * *
 ואת חטאי אני מזכיר: כשקראתי בעתון הפועלים ביפו את הבשורה הנעימה והטובה כי הזקן פלומר לא יעשה שהיות בא"י ובמ-קומו יבא קליטון, השכתי בלבי: בודאי, זהו "ברווז" ששלח מנהיגנו הגדול לעולם הציוני לפני הקונגרס הבא בוינה...
 * * *